

JUSTITSMINISTERIET

Civilafdelingen

Dato: 31. oktober 2012
Kontor: Procesretskontoret
Sagsbeh: Stine Maria Tolstrup
Christensen
Sagsnr.: 2012-740-0094
Dok.: 507693

KOMMENTERET HØRINGSOVERSIGT

OVER

Betænkning nr. 1530/2012 om reform af den civile retspleje VII (Midlertidige afgørelser om forbud og påbud)

1. Hørte myndigheder og organisationer mv.

Betænkning nr. 1530/2012 om midlertidige afgørelser om forbud og påbud har været i høring hos:

Østre Landsret, Vestre Landsret, Sø- og Handelsretten, byretterne, Domstolsstyrelsen, Den Danske Dommerforening, Dommerfuldmægtigforeningen, Rigsadvokaten, Rigspolitiet, ADIPA (Association of Danish Intellectual Property Attorneys), Advokatrådet, Akademikernes Centralorganisation, Danmarks Jurist- og Økonomforbund, Danmarks Rederiforening, Dansk Arbejdsgiverforening, Dansk Byggeri, Dansk Ejendomsrådgiverforening, Dansk Erhverv, Dansk Industri (DI), Dansk Inkassobrancheorganisation, Dansk Journalistforbund, Danske Advokater, Danske Insolvensadvokater, Danske Mediers Forum, Danske Speditører, Fagligt Fælles Forbund 3F, Finans og Leasing, Finansrådet, Forbrugerrådet, Forenede Danske Motorejere (FDM), Foreningen af Statsforvaltningsdirektører, Foreningen af Statsforvaltningsjurister, Forsikring & Pension, FSR – danske revisorer, Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd, Domstolenes Tjenestemandforening, HK/Danmark, HK Landsklubben Danmarks Domstole, Håndværksrådet, Institut for Menneskerettigheder, Kommunernes Landsforening (KL), Københavns Retshjælp, Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, Landsorganisationen i Danmark (LO), Liberale Erhvervs Råd, Patent- og Varemærkestyrelsen, Realkreditforeningen, Realkreditrå-

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

det, Retspolitisk Forening, Retssikkerhedsfonden, Rådet for Større IT-sikkerhed, TEKNIQ Installatørernes Organisation, Voldgiftsinstituttet, Voldgiftsnævnet for Bygge- og Anlægsvirksomhed og Århus Retshjælp.

Justitsministeriet har modtaget høringssvar fra følgende:

Østre Landsret, Vestre Landsret, Sø- og Handelsretten, samtlige byretter, Domstolsstyrelsen, Den Danske Dommerforening, Dommerfuldmægtigforeningen, ADIPA, Advokatrådet, Dansk Arbejdsgiverforening, Danske Advokater, Danmarks Rederiforening, Dansk Industri (DI), Foreningen af Statsforvaltningsdirektører, HK Landsklubben Danmarks Domstole, Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd, Institut for Menneskerettigheder, Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, Patent- og Varemærkestyrelsen, TEKNIQ Installatørernes Organisation og Voldgiftsinstituttet.

Herudover har Københavns Universitet v/lektor, cand.jur., ph.d. Clement Salung Petersen, Foreningen Industriel Retsbeskyttelse (FIR), Industriforeningen for Generiske Lægemidler (IGL), IT-Politisk Forening, og Lægemiddelindustriforeningen (Lif) afgivet høringssvar.

Nedenfor er gengivet de væsentligste punkter i de modtagne høringssvar.

Justitsministeriets kommentarer til høringssvarene er anført med *kursiv*.

2. Høringssvarene

2.1. Generelt

Vestre Landsret, Københavns Retshjælp, Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd, Institut for Menneskerettigheder og Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har ingen bemærkninger til betænkningen.

Dansk Arbejdsgiverforening ønsker ikke at afgive bemærkninger.

Domstolsstyrelsen vurderer på det foreliggende grundlag, at en gennemførelse af betænkningens lovudkast samlet set vil være udgiftsneutralt for domstolene, om end en mindre merbelastning ikke kan udelukkes.

Dommerforeningen anfører, at en overførsel af sager fra fogedafdelingen til retsafdelingen alt andet lige vil medføre et øget pres på sagsbehandlingstiderne i de civile sager.

ADIPA (Association of Danish Intellectual Property Attorneys) ser positivt på den styrkelse af forbuds- og påbudsinstituttet, som forslaget lægger op til.

Danmarks Rederiforening tilslutter sig Sø- og Handelsrettens høringsvar.

Danske Advokater støtter overordnet initiativer, der kan styrke domstolsbehandlingen af sager om fagedforbud. Det gælder både i forhold til at sikre større kvalitet og mere effektivitet.

DI, FIR, TEKNIQ og IGL støtter overordnet forslaget til ændringen af reglerne om forbud og påbud. IGL peger navnlig på, at en styrkelse af Sø- og Handelsrettens kompetence som specialdomstol vil være til fordel for alle parter i forhold til den nuværende ordning, som har medført og fortsat medfører en meget betydelig retsusikkerhed og uforudsigelighed i retsplejen.

Lif finder, at forslaget udgør en væsentlig forbedring, og at det afhjælper nogle af de betydelige problemstillinger, der er forbundet med de gældende regler om fagedforbud i patentkrænkelssager.

2.2. Procesordningen

2.2.1. Saglig kompetence

Sø- og Handelsretten forventer, at de foreslåede ændringer samlet set vil betyde, at behandlingen af sager om forbud mv. vil få større kvalitet og blive mere effektive. Komplexiteten og betydningen for parterne af domstolens afgørelser om forbud er ikke blevet mindre siden lovændringen i 1988, snarere tværtimod. Det synes derfor velbegrundet nu at overføre kompetencen til at træffe disse foreløbige afgørelser til byretternes retsafdelinger og Sø- og Handelsrettens retsafdeling. Forbuds- og påbudssager, som måtte blive henlagt til Sø- og Handelsretten, vil kunne berammes og behandles hurtigt, idet præsidenten i medfør af retsplejelovens § 16 vil kunne fordele disse sager mellem rettens vicepræsidenter og dommere, og præsidenten vil også selv kunne indgå i fordelingen, på samme måde som det sker i civile sager. Det vil formentlig kun sjældent komme på tale at lade andre jurister end de udnævnte dommere beklæde retten i disse sager.

Sø- og Handelsretten lægger til grund, at formuleringen af den foreslåede § 347 b og bemærkningerne hertil indebærer, at henvisningsreglen i § 225, stk. 3, også finder anvendelse på sager omfattet af det foreslåede kapitel 23 b. Dette indebærer, at byrettens retsafdeling skal imødekomme en begæring om henvisning til Sø- og Handelsretten af forbuds- og påbudsanmodninger i sager, som er omfattet af Sø- og Handelsrettens saglige kompetence efter retsplejelovens § 225, stk. 2.

Det bør i øvrigt fremgå af bemærkningerne til den foreslåede § 347 b, at Sø- og Handelsretten er en landsdækkende ret, som kan sættes uden for hovedtingstedet i København, og at dette formentlig ganske ofte vil være påkrævet i sager om forbud og påbud. Det er derfor ikke geografiske, men saglige kriterier, som bør være afgørende for, om en anmodning om forbud eller påbud indgives til en byrets retsafdeling eller til Sø- og Handelsretten.

Byretterne anfører, at det ikke i alle tilfælde vil være rimeligt, at den part, som forbuddet begæres nedlagt over for, kan kræve sagen overført til Sø- og Handelsretten, da der må formodes at være en række sager, hvor den part, der begærer forbud, af saglige og praktiske grunde foretrækker at få sagen fremmet lokalt.

Dommerfuldmægtigforeningen anfører, at uanset om forbudssagerne henlægges til retsafdelingen eller forbliver i fogedretten, vil det være retspræsidenternes ansvar, at sagerne fremmes, uden at formålet forspildes eller udhules, og at sagerne behandles af kompetent personale.

Et af Retsplejerådets vægtige argumenter for at overføre forbudssagerne til retsafdelingen er, at personalet i retsafdelingen – særligt de udnævnte dommere – vil have større erfaring med bevisbedømmelse i komplicerede sager. Det er særdeles uheldigt, hvis rådet med disse bemærkninger antyder, at retspræsidenterne efter den hidtidige ordning ikke har sikret, at forbudssagerne behandles af kompetent personale. Der savnes fuldstændigt dokumentation for, at behandlingen af forbudssagerne i fogedretten hidtil ikke har været tilfredsstillende. En overførsel af sagerne fra fogedretten til retsafdelingen medfører ikke i sig selv, at sagerne nødvendigvis vil blive behandlet af andre personalegrupper, end tilfældet er nu. I øvrigt indebærer det store flertal af forbudssager ikke stillingtagen til særligt komplicerede bevismæssige temaer, men minder i stedet i procesform og bevismæssigt omfang meget om de juristsager, der i forvejen behandles i fogedretten.

Dommerfuldmægtigforeningen finder det endvidere tvivlsomt, at der i retsafdelingerne kan skabes organisatoriske rammer for at behandle sagerne tilstrækkelig hurtigt. Det kræver, at mindst en dommer holdes ”stand by” til at foretage hastende forbudssager, hvilket i øvrigt vil stå i misforhold til det faktiske antal forbudssager, i hvert fald ved det store flertal af byretter. ”Stand by”-foranstaltningen vil endvidere kraftigt påvirke gennemløbstiden for de øvrige sager. Det samme gør sig gældende i fogedretterne, hvor der imidlertid er betydeligt mere ”skrivebordsarbejde”, som ikke behøver at blive udført på bestemte tidspunkter, og hvor man derfor nemmere kan frigøre personale til hastesager med kort varsel.

Forslaget om at overføre en række særlige forbudssager til Sø- og Handelsretten rummer en centraliseringstendens, der strider afgørende mod principperne om borgernær konfliktløsning, ligesom det kan skabe problemer i forhold til en senere håndhævelse af forbuddet.

HK Landsklubben Danmarks Domstole er enig i, at forslaget om at flytte forbudssager fra fogedretten til retsafdelingen i nogle tilfælde vil kunne tilføre sagsbehandlingen større kvalitet. Forslaget vil dog medføre større omkostninger ved gennemførelse af disse sager, da det som udgangspunkt vil være udnævnte dommere, som kommer til at behandle dem frem for dommerfuldmægtige. Berammelsestiderne i retsafdelingen vil endvidere gøre det svært for rekvirenterne at få sagerne gennemført med fornøden hurtighed, inden beviset er forsvundet, medmindre man i dommernes kalendere reserverer dage til behandling af disse sager, hvilket vil ”tage tid” fra andre sager. Hvis man bibeholder beslaglæggelsesdelen i fogedrettens regi, vil det påvirke varigheden af sagens behandlingstid, da sagen skal igennem to afdelinger. Hvis retsafdelingen også skal behandle beslaglæggelsen, vil det kræve endnu flere ressourcer i form af flere dommere.

Advokatrådet støtter, at kompetencen til at nedlægge forbud overføres fra fogedretten til retsafdelingen. Byretterne bør samtidig sikres tilstrækkelige ressourcer til at kunne behandle begæringer om forbud på en hurtig og effektiv måde, så der ikke tabes momentum i forhold til den hidtidige praksis i fogedsystemet, hvor sagerne berammes ”her og nu”. Advokatrådet tiltræder ligeledes forslaget om at udvide Sø- og Handelsrettens kompetence. Sø- og Handelsretten er en landsdækkende domstol, og sagen kan derfor forhandles der, hvor det – også under hensyntagen til den potentielle krænkers interesser – findes hensigtsmæssigt. Sø- og Handelsretten bør sikres saglig kompetence i hovedsagen uanset, om det er Sø- og Handels-

retten eller en byret, som har truffet afgørelse i relation til det foreløbige retsmiddel. Det er væsentligt, at Sø- og Handelsretten sikres tilstrækkelige ressourcer, således at forbudssager kan fremmes hurtigt.

ADIPA, Danske Advokater, DI, FIR, LIF og TEKNIQ støtter også, at sagerne flyttes til retsafdelingen, og at Sø- og Handelsrettens kompetence udvides. Det er væsentligt, at byretternes retsafdelinger samt ikke mindst Sø- og Handelsretten sikres de fornødne ressourcer til at behandle sagerne med betydelig hurtighed, således at truende krænkelse helt kan undgås.

Patent- og Varemærkestyrelsens finder, at forslaget om at samle kompetencen vedrørende forbudssager hos Sø- og Handelsretten, når det gælder sager om immaterialretskrænkelser, vil styrke kvaliteten i denne type afgørelser. Såvel de nationale erfaringer fra samlingen af de egentlige domssager hos Sø- og Handelsretten, som internationale erfaringer med specialisering af afgørelser på området har vist sig at bidrage positivt til afgørelsernes kvalitet. Selv om der anlægges et fåtal af denne type af sager på årsbasis, er de ofte af høj kompleksitet og stor økonomisk værdi. Gennem de seneste år har Sø- og Handelsretten i kraft af specialisering og hyppig inddragelse af sagkyndige medlemmer styrket sine kompetencer i relation til behandlingen af domssager på immaterialretsområdet. På det grundlag er det styrelsens indtryk, at der blandt både virksomheder og rådgivere, herunder advokater og patentagenter, er stor grad af tillid til kvaliteten af Sø- og Handelsrettens afgørelser.

Justitsministeriet er enig med Retsplejerådet i, at sager om forbud og påbud som udgangspunkt fremover bør behandles i byretten (retsafdelingen) i 1. instans, og at Sø- og Handelsrettens kompetence til at behandle sager om forbud og påbud udvides med henblik på at opnå en fagligt specialiseret behandling af visse forbudssager.

Justitsministeriet lægger i den forbindelse ligesom Retsplejerådet bl.a. vægt på, at det ved de nye, større byretter i vidt omfang vil være muligt at tilrettelægge arbejdet således, at sager om forbud og påbud vil kunne berammes og behandles hurtigt i retsafdelingen, ligesom Sø- og Handelsretten er af en sådan størrelse, at det også her vil være muligt at beramme og behandle sagerne hurtigt, jf. betænkningen side 56.

De foreslåede regler indebærer en vis valgfrihed for sagens parter i spørgsmålet om, ved hvilken ret sagen om forbud eller påbud skal behand-

les. I sager som nævnt i retsplejelovens § 225, stk. 2, (dvs. bl.a. sager, hvor anvendelsen af varemærkeloven, designloven, patentloven og konkurrence-loven har væsentlig betydning) kan sagen således, hvis den, der anmoder om forbuddet eller påbuddet ønsker det, indbringes for Sø- og Handelsretten (og ellers for byretten). Ligeledes er reglerne i § 225, stk. 3, og § 227, stk. 1, om henvisning til behandling ved Sø- og Handelsretten, betinget af, at en af parterne anmoder herom.

I lyset af hørings svarene er det i bemærkningerne til den foreslåede § 412, stk. 1, (§ 347 b i betænkningens lovudkast) præciseret, at anmodningen indgives til en ret, der har saglig kompetence efter retsplejelovens § 224 eller § 225, stk. 1, og 2, og at § 225, stk. 3 og § 227 finder tilsvarende anvendelse.

I lyset af Sø- og Handelsrettens og byretternes hørings svar er det samtidig præciseret i bemærkningerne, at Sø- og Handelsretten er en landsdækkende ret, som i medfør af retsplejelovens § 17, stk. 4 og 5, kan sættes uden for rettens sædvanlige tingsted (som er i København). Dette kan formentlig ofte blive nødvendigt, når Sø- og Handelsretten skal behandle sager om forbud og påbud, herunder for at sikre, at sager fremmes det sted, hvor det samlet set findes hensigtsmæssigt i lyset af bl.a. sagens tilknytning til lokale forhold. Det bør derfor ikke være geografiske, men saglige kriterier, der er afgørende for, om en anmodning om forbud eller påbud indgives til en byret eller til Sø- og Handelsretten.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 1, nr. 7 (forslag til retsplejelovens § 412) og pkt. 2.1.2 og 2.1.3 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget.

2.2.2. Kollegial behandling og sagkyndige retsmedlemmer

Sø- og Handelsretten tiltræder, at det bliver muligt med kollegial behandling og at tilkalde sagkyndige retsmedlemmer. Det vil formentlig ofte være påkrævet, at Sø- og Handelsretten tiltrædes af sagkyndige medlemmer, idet der navnlig i sager om patenter, brugsmodeller, men også i et vist omfang i sager om design og varemærkerettigheder, vil blive fremlagt en række ensidigt indhentede erklæringer af kompliceret indhold, som skal danne grundlag for rettens afgørelse, og som kræver sagkyndig medvirken. Sø- og Handelsretten lægger til grund, at retten i forbuds- og påbudssager, som vedrører sager, hvor Forbrugerombudsmanden er part, og sager, hvor

fagkundskab til ansættelsesforhold har særlig betydning, skal sammensættes på samme måde som i civile retssager (retsplejelovens § 94, stk. 1).

Retsplejelovens § 94 (der ikke foreslås ændret) fremgår af retsplejelovens kapitel 9 b, som omhandler de generelle regler om udtagelse af sagkyndige retsmedlemmer. Reglerne i dette kapitel vil også finde anvendelse, når der udtages sagkyndige retsmedlemmer i sager, der behandles efter de foreslåede bestemmelser om midlertidige afgørelser om forbud og påbud.

2.3. Anvendelsesområdet for påbud

Sø- og Handelsretten finder, at den foreslåede bestemmelse om anvendelsesområdet for forbud og påbud viderefører gældende ret, når bortses fra, at det er tilsigtet, at en part i videre omfang end i dag vil kunne pålægges pligter til at foretage handlinger eller tåle noget. De eksempler på handlepligter, der er anført i betænkningen, angår imidlertid handlepligter, som allerede efter forarbejderne til de gældende regler kan pålægges den, der rammes af et forbud. Overvejelserne om anvendelsesområdet for påbud bør derfor uddybes.

Københavns Universitet er kommet med en række udførlige betragtninger om anvendelsesområdet for påbud. Sammenfattende finder universitetet, at forslaget til § 347 a efter sin ordlyd indebærer en meget bred adgang til at meddele påbud, hvilket vil indebære en væsentlig ændring af gældende ret. Der knytter sig derfor en betydelig principiel interesse til spørgsmålet om, hvilke grænser der gælder for sådanne midlertidige påbud. Grænserne er vage, og der er herved overladt et betydeligt spillerum til domstolene, hvilke giver mulighed for at anvende retsinstituttet ”midlertidige foranstaltninger” til formål, som ikke er tiltænkt. Det anbefales på den baggrund, at spørgsmålet analyseres nærmere, og at der i lovbemærkningerne opstilles nogle mere konkrete retningslinjer for de grænser, der gælder for meddelelse af påbud. Disse retningslinjer bør adressere nogle af de handlepligter, som allerede i dag i (utrykt) praksis pålægges med hjemmel i retsplejelovens § 641, stk. 2. Der kan være anledning til nærmere at overveje følgende: 1) adgang til at tilbagekalde allerede solgte produkter, 2) påbud om afregistrering af et domænenavn eller registrerede immaterialrettigheder, 3) påbud om at tilbagekalde en ”for tidlig” ansøgning om tilladelse til markedsføring af et generisk lægemiddel, 4) påbud over for internetmellemænd om at filtrere internettrafik og serverindhold, og 5) påbud om at tåle markedsføring af et bestemt produkt. Det bør i øvrigt præciseres, at

der ved en midlertidig afgørelse om forbud eller påbud normalt ikke kan pålægges modparten pligter, som ikke kan pålægges ved dom.

IT-Politisk Forening finder det uklart, om udkastet til lovforslag indebærer en udvidet adgang til at udstede påbud. Hvis der reelt er tale om udvidet adgang, er foreningen bekymret for, at adgangen kan blive brugt til at pålægge internetudbydere endnu mere vidtgående forpligtelser for at stoppe ophavsretlige krænkelse. Et eksempel kunne være påbud om aktiv indholdsfiltrering via såkaldt ”deep-packet inspection” i håb om generelt at stoppe internettrafik, som krænker ophavsretten for bestemte værker. Et andet eksempel kunne være påbud om at begrænse resultaterne fra en søgemaskine, således at henvisninger til filer/hjemmesider, der måske krænker ophavsretten, ikke optræder i søgeresultaterne. Aktiv indholdsfiltrering via deep-packet inspection vil formentlig stride mod EU-retten. Det bør derfor sikres, at der ikke kan udstedes midlertidige påbud om handlinger, som ikke kan pålægges ved dom. Hvis der er tvivl om, hvorvidt handlingen vil kunne pålægges ved dom, bør denne tvivl føre til en tilbageholdenhed med at udstede det pågældende midlertidige påbud.

For så vidt angår forslaget om, at en midlertidig afgørelse også skal kunne bestå i et påbud, er Justitsministeriet – ikke mindst i lyset af den udvikling i retspraksis, der har fundet sted omkring accessoriske handlepligter – enig med Retsplejerådet i, at det bør lovfæstes, at en midlertidig afgørelse også kan indebære, at en part skal kunne pålægges at foretage sig noget eller tåle, at der bliver foretaget noget. Det vil f.eks. være at fjerne en vej-bom, at nedtage et skilt eller at tilbagekalde produkter.

De foreslåede regler om forbud og påbud skal i den forbindelse kunne rumme mangeartede forhold og situationer, som det efter Justitsministeriets opfattelse ikke er muligt at angive udtømmende. Den nærmere afgrænsning af anvendelsesområdet må derfor overlades til domstolens praksis. Forbuddet og påbuddet bør imidlertid efter Justitsministeriets opfattelse ikke gå længere end det, der er nødvendigt for at gennemføre en tilfredsstillende midlertidig retstilstand, ligesom retten ifølge forslaget til retsplejelovens § 414, stk. 2, (§ 347 d i betænkningens lovudkast) kan nægte at meddele forbud eller påbud, hvis det vil påføre modparten skade eller ulempe, der står i åbenbart misforhold til partens interesse i meddelelse af forbuddet eller påbuddet. Justitsministeriet har endvidere i lyset af høringssvarene præciseret i bemærkningerne til den foreslåede § 411 (§ 347 a i betænkningens lovudkast), at der ved en midlertidig afgørelse om for-

bud eller påbud normalt ikke vil kunne pålægges modparten pligter, som ikke kan pålægges ved dom.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 1, nr. 7 (forslag til retsplejelovens § 411 og 414) og pkt. 2.2.2.1 og 2.3 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget.

2.4. Betingelserne for at meddele forbud eller påbud

Danske Advokater anfører på linje med **Advokatrådet**, at uanset at der gennem de senere år har været tilsigtet en styrkelse af det immaterialretlige sanktionssystem og det erstatningsretlige værn, er muligheden for at opnå et hurtigt forbud stadig rettighedshavernes primære retsværn. Danske Advokater finder endvidere anledning til at udtrykke en vis undren over, at man ikke har fundet anledning til at fastholde den eksisterende formulering om at godtgøre eller sandsynliggøre, ”at de handlinger, der søges forbudt, strider mod rekvirentens ret”.

FIR henstiller til, at følgende afsnit i bemærkningerne til 1987-reformen af forbudsreglerne medtages i bemærkningerne i et lovforslag: ”Justitsministeriet er enig i, at forbuddet i almindelighed vil være et subsidiært retsmiddel. Det bør dog understreges, at adgangen til fagedforbud kan være den primære retsbeskyttelse over for krænkelse af visse rettigheder, eksempelvis immaterialrettigheder, hvor muligheden for straf eller erstatning oftest ikke yder et tilstrækkeligt værn. Justitsministeriet kan endvidere tiltræde, at en proportionalitetsgrundsætning lovfæstes som en undtagelsesbestemmelse.”

Københavns Universitet peger på, at retsplejelovens regler om forbud som udgangspunkt er tiltænkt en subsidiær rolle i retshåndhævelsen, men at forbud spiller en særlig rolle på immaterialrettens område, hvor forbud fungerer som et primært retshåndhævelsesmiddel, idet hovedparten af immaterialretlige forbudssager afsluttes uden dom, typisk fordi sagerne forliges. Det er et retspolitisk spørgsmål, hvilken rolle midlertidige foranstaltninger skal spille i vanskelige immaterialretlige sager. Flere elementer i Retsplejerådets forslag synes at være egnede til at fastholde og endda styrke en anvendelse af midlertidige foranstaltninger som en endelig procesform på immaterialrettens område: 1) det lave beviskrav (”sandsynliggøres”) fastholdes, 2) sagerne skal kunne undergives kollegial behandling og afgøres med deltagelse af sagkyndige retsmedlemmer, hvilket indebærer, at den midlertidige afgørelse i endnu højere grad, end tilfældet er i dag,

kommer til at fremstå som en foregribelse af den endelige dom i sagen, 3) anvendelsesområdet udvides til at omfatte forbud eller påbud, hvilket har særlig betydning på immaterialrettens område, hvor netop gennemtvungelse ”in natura” af de beskyttede enerettigheder spiller en afgørende rolle, 4) der skal fortsat anlægges en særskilt sag om midlertidige foranstaltninger, og afgørelser herom skal frit kunne kæres, og 5) reglerne om forfølgning af den midlertidige afgørelse ændres således, at hovedsagen først skal anlægges senest 2 uger efter, at der endeligt er taget stilling til en begæring om midlertidige foranstaltninger, og 6) reglerne giver ikke rettighedshaverne noget incitament til at anlægge hovedsag før dette tidspunkt. På den baggrund anbefales det at overveje følgende elementer nærmere: 1) kæreadgangen bør begrænses til f.eks. kun at angå en fornyet prøvelse på samme grundlag, 2) hovedsagen skal anlægges samtidig med (eller kort efter) indgivelse af en begæring om midlertidige foranstaltninger, og 3) etablering af en særlig ”fast track-procesform” for hovedsagen, således at denne i videst muligt omfang bygger videre på processtoffet fra sagen om midlertidige foranstaltninger.

Justitsministeriet er enig med Retsplejerådet i, at retten ligesom efter gældende ret ikke skal kunne meddele forbud eller påbud, når det skønnes, at lovens almindelige regler om straf og erstatning og eventuelt en af modparten tilbud sikkerhed yder parten tilstrækkeligt værn (jf. proportionalitetsgrundsætningen).

Justitsministeriet er endvidere enig i, at der også i sager om krænkelse af visse immaterialrettigheder bør gælde de samme betingelser for nedlæggelse af forbud mv., som der foreslås at gælde for andre typer af rettigheder.

Justitsministeriet skal endvidere bemærke, at ministeriet er enig i, at selv om det straffe- og erstatningsretlige værn inden for det immaterialretlige sanktionssystem er blevet skærpet i de senere år, udgør forbud (og efter forslaget også påbud) fortsat den primære sikring navnlig ved krænkelse af immaterialrettigheder. Det er på den baggrund præciseret i bemærkningerne til den foreslåede § 413 (§ 347 c i betænkningens lovudkast), at muligheden for at nedlægge forbud eller påbud for visse sagstyper kan udgøre den primære sikring mod retskrænkelser, eksempelvis krænkelse af immaterialrettigheder.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 1, nr. 7 (forslag til retsplejelovens § 413) og pkt. 2.3.2.2 og pkt. 2.3.3 samt pkt. 2.4.2.2 og pkt. 2.4.3 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget.

2.5. Stedlig kompetence (værneting)

Sø- og Handelsretten, Advokatrådet, DI og FIR tiltræder forslaget om, at deliktsværnetinget i retsplejelovens § 243 – dvs. at sager, hvorunder der påstås straf, erstatning eller oprejsning i anledning af retskrænkelser, kan anlægges ved retten på det sted, hvor retskrænkelsen er foregået – også skal være anvendelig ved forbudssager mv. Bestemmelsen i § 243 bør i øvrigt ændres, så det er klart, at den også omhandler forbud og påbud.

Det fremgår af forslaget til retsplejelovens § 412, stk. 1, (§ 347 b i betænkningens lovudkast), at retsplejelovens kapitel 22 finder anvendelse ved afgørelse af spørgsmålet om stedlig kompetence. Det fremgår endvidere af de specielle bemærkninger til den foreslåede bestemmelse, at kapitel 22 efter forslaget skal finde anvendelse i sin helhed. Dette gælder således også for så vidt angår retsplejelovens § 243. Justitsministeriet finder på den baggrund ikke grundlag for den foreslåede præcisering.

2.6. Subjektiv kumulation

Advokatrådet, Danske Advokater, FIR og Lif foreslår, at det kan overvejes, hvorvidt der skal være adgang til subjektiv kumulation (dvs. at flere parter kan sagsøge eller sagsøges under én sag) efter retsplejelovens § 250.

Retsplejerådet har forudsat, at retten i medfør af retsplejelovens § 254 vil kunne bestemme, at en verserende sag om den rettighed, der påstås krænkert, og en sag om forbud eller påbud skal forhandles i forbindelse med hinanden, jf. betænkningen side 60.

Efter Justitsministeriets opfattelse udelukker heller ikke den gældende formulering af retsplejelovens § 250, at bestemmelsen kan finde anvendelse også i sager om forbud og påbud, således at flere parter kan sagsøge eller sagsøges under én sag. Det kan f.eks. efter omstændighederne være tilfældet, hvor flere selskaber i samme koncern markedsfører patentbeskyttede kopiprodukter samtidig eller i forlængelse af hinanden.

2.7. Sagens behandling

2.7.1. Tilsigelse til retsmøde mv.

Sø- og Handelsretten fremhæver, at også Sø- og Handelsretten vil kunne behandle forbuds- og påbudsbegæringer med kort varsel uden forudgående underretning af modparten, idet retten i sådanne sager nødvendigvis vil sættes, hvor det er hensigtsmæssigt. Det bør præciseres i bemærkningerne til den foreslåede § 347 g, at Sø- og Handelsretten også vil kunne anvende tilsigelse i de tilfælde, hvor retten sættes uden for hovedtingstedet i København. Endvidere bør § 347 g, stk. 5, (om bl.a. tilfælde, hvor en part har bopæl i en tilstødende retskreds) udstrækkes til Sø- og Handelsretten i de sager, hvor retten sættes på hovedtingstedet.

I lyset af Sø- og Handelsrettens høringssvar er det præciseret i de specielle bemærkninger til den foreslåede § 417 (§ 347 g i betænkningens lovudkast), at den foreslåede bestemmelse i stk. 4, 1. pkt., om tilsigelse også finder anvendelse i tilfælde, hvor Sø- og Handelsretten sættes uden for det sædvanlige tingsted (i København) i medfør af retsplejelovens § 17, stk. 4 og 5. Reglen om tilsigelse i den foreslåede § 417, stk. 4, 2. pkt., foreslås endvidere nu udstrakt til også at omfatte Sø- og Handelsretten i de sager, hvor retten sættes på hovedtingstedet.

2.7.2. Tredjemands muligheder for indtræden mv.

Byretterne anfører, at det for at imødegå den situation, at tredjemands støtteindtræden (biintervention) i sagen forringer forbuds- og påbudsinstituttets effektivitet og formål eller bruges som løftestang til at få adgang til forretningshemmeligheder og andre lignende, fortrolige oplysninger om en konkurrent, bør præciseres, at biintervention kan afvises, hvis formålet med forbuddet eller påbuddet vil forspildes, hvis tredjemand skal have mulighed for at indtræde til støtte for en af parterne, og hvis det under hensyn til privatlivets fred, erhvervshemmeligheder eller i øvrigt må antages, at biintervention vil påføre en af sagens parter skade eller ulempe, som står i misforhold til tredjemands interesse i at indtræde, jf. den tilsvarende bestemmelse i retsplejelovens § 653, stk. 4, om bevissikring.

I lyset af byretternes høringssvar har Justitsministeriet i de specielle bemærkninger til den foreslåede § 420, stk. 2 (§ 347 j i betænkningens lovudkast), præciseret, at der med lovforslaget tilsigtes en lovfæstelse af adgangen til, at tredjemand, der har en retlig interesse i udfaldet af en sag

om forbud (og efter forslaget også påbud), kan indtræde i sagen til støtte for en af parterne (biintervention), og at retten ved afgørelsen heraf må tage hensyn til alle individuelle momenter i sagen, herunder om biintervention vil indebære en u hensigtsmæssig forsinkelse af sagen.

Advokatrådet anfører, at det ikke er tilstrækkeligt til at sikre, at eventuelle tredjemænd med en væsentlig retlig interesse får kendskab til eksistensen af en begæring om forbud eller påbud, at underretningen overlades til parterne i sagen. Der bør i stedet indsættes en bestemmelse, hvorefter det påhviler den part, der har anmodet om forbuddet eller påbuddet, at forsøge at procesunderrette tredjemænd med en væsentlig retlig interesse i sagen, og at en begæring kan blive afvist, hvis dette ikke sker.

Erfaringen i praksis har ifølge **Danske Advokater** indtil videre været, at behovet for at underrette tredjemand synes at have været lille. I sager angående en teleudbyders blokering af en hjemmeside bør der være pligt for rettighedshaveren til i al fald at forsøge at underrette hjemmesidens ejer.

Københavns Universitet anfører, at retshåndhævelse på internettet giver anledning til særlige udfordringer, og at der har været en tendens til at give mellemændene, bl.a. udbydere af internetadgang, en aktiv rolle i retshåndhævelsen, hvilket i vidt omfang er søgt opnået gennem de gældende regler i retsplejeloven om forbud. Ønsket om gennem forbud at kunne blokere for danske borgeres adgang til retsstridigt indhold på internettet har også ført til nye regler i bl.a. lægemiddeloven og spilleloven. Når én internetudbyder er blevet pålagt at blokere sine kunders adgang til et bestemt internetsted, har mange af de øvrige danske internetudbydere i flere tilfælde automatisk foretaget en tilsvarende blokering. Blokering af internetindhold er et indgreb i ytrings- og informationsfriheden efter artikel 10 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. De gældende regler om forbud er uegnede til at sikre, at der ved begæringer om blokering af internetindhold foretages den prøvelse, som er forudsat i bl.a. artikel 10.

IT-Politisk Forening anfører lignende betragtninger som Københavns Universitet. Blokering af internettet er den forkerte vej at gå, idet ulemperne for samfundet som helhed er langt større end fordelene. Hvis der skal være en mulighed for at nedlægge forbud rettet mod internetudbydere, må det sikres, at retten i hver eneste sag foretager en grundig afvejning af offentlighedens interesser. I dag sker der reelt alene en proportionalitetsvurdering i forhold til internetudbyderen. Den nuværende retspraksis kan i

værste fald føre til, at store dele af internettet bliver blokeret. Det er endvidere et problem, at der er betydelige forskelle i nationalstaternes lovgivning om f.eks. ophavsret, i lyset af at indholdet af en udenlandsk hjemmeside i Danmark vurderes efter danske regler, fordi indholdet tilgængeliggøres i Danmark.

Når det gælder spørgsmålet om en pligt for retten – eller sagens parter – til at underrette tredjemand med henblik på, at denne gives mulighed for at varetage sine interesser, kan Justitsministeriet tilslutte sig Retsplejerådets overvejelser herom (betænkningen side 68 ff). Det vil hermed (også) efter Justitsministeriets opfattelse være meget vidtgående at indføre en særlig forpligtelse til i forbuds- og påbudssager at underrette tredjemand. Det kan således være vanskeligt at afgrænse kredsen af de tredjemænd, der reelt berøres af den midlertidige afgørelse, hvilket f.eks. kan være tilfældet i sager om produkter, der har et muligt stort kundegrundlag. Af hensyn til den midlertidige afgørelses hastende karakter kan det endvidere være vanskeligt at nå at indkalde eventuelle tredjemænd til sagens behandling, da en sådan indkaldelse, hvor der måtte være et ukendt antal tredjemænd, f.eks. kunne tænkes gennemført ved annoncering. Herudover må det i øvrigt antages, at parterne ofte selv vil have incitament til på forhånd at inddrage tredjemænd, der har en særlig interesse i sagens afgørelse.

På den baggrund forudsættes det med lovforslaget, at det i stedet overlades til de pågældende parter selv, f.eks. i forbindelse med kontraktindgåelse, at aftale underretningspligt i tilfælde af retssag. I tilfælde, hvor det fremgår af sagen, at der er en tredjemand, der kan have en væsentlig interesse i sagens udfald, kan det endvidere være nærliggende, at retten rejser spørgsmålet, om parterne har orienteret den pågældende tredjemand. Det vil i særlig grad gælde i tilfælde, hvor forbud rettes mod internetudbyderen – som den der har teknisk mulighed for at blokere adgangen til en bestemt hjemmeside – men hvor tredjemand er let at identificere.

Der henvises til pkt. 2.4.2.3 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget.

2.7.3. Prækclusion

Lif finder, at det bør overvejes at indføre hjemmel til prækclusion (dvs. udelukkelse af nyt processtof) i patentkrænkelssager.

Retsplejerådet har overvejet, om der bør gælde særlige prækclusionsregler for forbudssager. Forbudssagernes særlige, indgribende og hastende ka-

rakter gør det imidlertid i særlig grad påkrævet at sikre, at en part på den ene side ikke unødigt afskæres fra at fremkomme med beviser mv., og på den anden side ikke får mulighed for at trække sagen i langdrag. Disse hensyn varetages bedst ved en konkret vurdering i den enkelte sag og bør ikke undergives en egentlig regulering med opstilling af særlige frister. Justitsministeriet er enig i Retsplejerådets overvejelser og finder ikke grundlag for at indføre særlige præklusionsregler i patentkrænkelsessager.

Der henvises til pkt. 2.6.2.3 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget.

2.7.4. Ensidigt indhentede erklæringer

Danske Advokater forudsætter, at der ikke er tilsigtet nogen begrænsning i den eksisterende adgang til at anvende ensidigt indhentede erklæringer som grundlag for en begæring om syn og skøn.

Det fremgår af de specielle bemærkninger til den foreslåede § 417 (§ 347 g i betænkningens lovudkast), at det foreslås at videreføre den gældende praksis med at anvende ensidigt indhentede erklæringer i forbudssager, uanset om erklæringen er indhentet før eller efter indgivelse af en anmodning om forbud. Lovforslaget tilsigter således ingen begrænsning i adgangen til at anvende ensidigt indhentede erklæringer i forhold til gældende ret.

2.7.5. Ex parte-forbud

Lif henstiller til, at det bliver muligt at opnå fogedforbud ex parte (dvs. uden vedkommende er inddraget), således som det også er stipuleret af TRIPS og håndhævelsesdirektivet. Det er væsentligt for lægemiddelindustrien, at sådanne forbud er mulige f.eks. i sager vedrørende salg af ulovlig medicin fra internetapoteker, hvor det er umuligt at opnå kontakt med krænkeren.

Advokatrådet anfører – på linje med **Danske Advokater** og **FIR** – at hensynet til den potentielle krænkers retssikkerhed tilsiger, at der i situationer, hvor der er opnået et forbud ex parte, bør gives adgang til at genoptage forbudssagen med henblik på efterfølgende kontradiktion, og at en sådan prøvelse bør ske alene på den potentielle krænkers begæring. **FIR** anfører særligt, at en begæring om genoptagelse bør foreligge inden for en relativt kort tidsfrist, ligesom den kontradiktoriske behandling bør finde sted inden for en nærmere angivet kortere tidsfrist.

Københavns Universitet bemærker, at adgangen til at nedlægge ex parte forbud efter gældende retspraksis er snæver. Det er blevet gjort gældende, at denne begrænsede adgang til ex parte forbud er i strid med retshåndhævelsesdirektivet. Der efterlyses herved navnlig en mulighed for, at fogedretten – efter at have nedlagt et forbud ex parte – vil kunne gennemføre en høring af rekviritus og derpå få taget fornyet stilling til forbudsbegæringen. På denne baggrund kan forslagets § 347 p, stk. 2 og 5, få stor betydning, idet disse regler i modsætning til de gældende regler om ophævelse af et forbud ikke synes at forudsætte, at der foreligger nye forhold til støtte for en anmodning om at ophæve et forbud. Den foreslåede bestemmelse synes herved reelt at indføre en genoptagelsesadgang i sager om midlertidige foranstaltninger. Det anbefales, at det tydeliggøres i lovbemærkningerne, hvornår denne genoptagelsesadgang skal kunne anvendes. De retssikkerhedsmæssige hensyn, som er fremhævet i Østre Landsrets kendelse af 22. september 2010, taler med styrke for at forbeholde anvendelsesområdet for ex parte forbud til meget klare krænkelsetilfælde. Muligheden for at indgive en anmodning efter forslagets § 347 p, stk. 5, bør ikke være forbeholdt modparten, men stå åben for enhver med retlig interesse heri. Dette har særlig betydning i sager om blokering af internetindhold.

Den foreslåede adgang til at nedlægge forbud eller påbud uden at underrette den, forbuddet eller påbuddet retter sig imod (ex parte forbud), jf. den foreslåede § 417 (§ 347 g i betænkningens lovudkast), er en videreførelse af de gældende regler om at nedlægge fogedforbud uden underretning af den, forbuddet retter sig imod, og lovforslaget tilsigter således ikke en ændring heraf.

Efter den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 648, stk. 1, jf. § 638, stk. 2, kan fogedforbuddet ophæves helt eller delvis på grund af omstændigheder, som er indtruffet efter forbuddets nedlæggelse. Efter den foreslåede § 426, stk. 2, nr. 1 (§ 347 p i betænkningens lovudkast), kan et forbud eller påbud ophæves helt eller delvis, hvis betingelserne for rettens meddelelse af forbud eller påbud ikke længere er opfyldt. Den foreslåede bestemmelse indebærer en udvidet adgang til at få ophævet et meddelt forbud eller påbud, idet det efter bestemmelsen ikke er en betingelse, at der er tale om forhold, der er opstået efter meddelelsen af forbuddet eller påbuddet. Bestemmelsen kan på den måde siges i praksis at få karakter af en genoptagelsesadgang i forhold til meddelte forbud og påbud.

2.7.6. Sagsomkostninger

Advokatrådet foreslår i lighed med **Danske Advokater**, at omkostningsafgørelsen, i situationer hvor en forbuds- eller påbudssag fremmes, generelt udskydes til hovedsagens afgørelse. Herved undgås det, at en krænker både bliver mødt med et forbud eller et påbud, som kan nedlægges ved en sandsynliggørelse, og så også en omkostningsafgørelse, der kan fuldbyrdes via fogedretten. Herudover vil en begæring om fuldbyrdelse medføre, at en fogedret skal tage stilling til, om denne kan gennemføres, hvilket vil skabe mere administrativt arbejde for fogedretten.

FIR anfører, at den nuværende ordning med tilkendelse af sagsomkostninger bør opretholdes, idet det ikke forekommer rimeligt, at rekvirenten allerede efter nedlæggelse af forbud får et eksigibelt krav på sagsomkostninger, hvis det senere viser sig, at forbuddet er ulovligt.

For så vidt angår det anførte om tidspunktet for opgørelse af sagsomkostninger skal Justitsministeriet bemærke, at det følger af retsplejelovens § 647, stk. 2, at fogedretten efter anmodning kan træffe bestemmelse om sagsomkostninger, hvis rekvirenten tilbagekalder sin anmodning, hvis forbud ikke gennemføres, eller et nedlagt forbud ophæves under fogedsagen. I andre tilfælde afgøres omkostningsspørgsmålet under justificationssagen, hvor der skal tages stilling til, om selve forbuddet er lovligt meddelt (men ikke tages stilling til det underliggende forhold).

Med lovforslaget foreslås det imidlertid, at procesordningen ændres således, at kompetencen til at meddele forbud (og efter forslaget også påbud) flyttes fra fogedretten til retsafdelingen. Denne ændring indebærer – som anført af Retsplejerådet – at justificationssagen er overflødig. Forbuddet (påbuddet) er således endeligt i den forstand, at det alene kan anfægtes ved kære (ikke ved justificationssag). Der henvises til forslaget til retsplejelovens § 427 (lovforslagets § 1, nr. 7). Med lovforslaget vil et meddelt forbud således ikke være genstand for en obligatorisk efterprøvelse, som det er tilfældet i dag. Der henvises til pkt. 2.9.2 og 2.13.2 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget.

Det bemærkes endvidere, at det fremgår af forslaget til retsplejelovens § 421, 3. pkt. (§ 347 k i betænkningens lovudkast), at hvis sag om den rettighed, der påstås krænket, allerede er anlagt ved en dansk domstol, kan retten henskyde afgørelsen til afgørelsen om sagsomkostninger i den verserende sag. I de specielle bemærkninger til bestemmelsen anføres det, at

det i særlige tilfælde kan være hensigtsmæssigt at udskyde afgørelsen af omkostningsspørgsmålet til afgørelsen af hovedsagen. Dette kan f.eks. være tilfældet i sager, der er behandlet sammen efter retsplejelovens § 254, og hvor afgørelsen af hovedsagen forventes at kunne foreligge kort tid efter afgørelsen af forbudsspørgsmålet.

På den anførte baggrund finder Justitsministeriet ikke grundlag for at indføre en generel regel om, at sagsomkostningerne altid skal henvises til afgørelse i tilknytning til hovedsagen.

2.8. Beslaglæggelse og bistand til at opretholde et forbud eller påbud

Sø- og Handelsretten tilslutter sig forslaget om, at retsafdelingerne i forbindelse med, at der nedlægges et forbud eller udstedes et påbud, skal kunne træffe bestemmelser om beslaglæggelse, herunder forslaget om, at retsafdelingen skal kunne henvise en begæring om beslaglæggelse, som fremsættes samtidig med begæringen om forbud eller påbud, til behandling i fogedretten, hvis forbuds- eller påbudssagens behandling vil blive unødigt forsinket, hvis retten også skal forholde sig til spørgsmålet om beslaglæggelse.

Byretterne bemærker, at fogedretterne efter forslaget skal yde bistand med at opretholde eller gennemføre et meddelt forbud eller påbud. Det ses i praksis, at den over for hvem, der er nedlagt forbud, efterfølgende forsøger at indrette sig, så fortsat adfærd ikke krænker forbuddet. Fogedretten vil derfor kunne komme til at skulle fortolke forbudskendelsens rækkevidde, hvilket vil kunne vanskeliggøres af, at fogedretten ”ikke kender sagen”. Det bør overvejes at indføre en adgang for fogedretten til at forelægge, eller eventuelt henvise, spørgsmålet, om en konkret adfærd er krænkende, for den ret, der har meddelt forbuddet.

Dommerfuldmægtigforeningen er enig i Retsplejerådets betragtninger om, at det vil være hensigtsmæssigt, hvis sagen om forbud eller påbud holdes ”samlet”, således at retsafdelingen i forbindelse med meddelelse af forbud også kan tage stilling til spørgsmålet om beslaglæggelse. Fogedretterne har imidlertid hidtil i vidt omfang gennemført disse sager ved en direkte udkørende forretning, eller ved at fogedretterne har kunnet tilbyde rekvirenten at fortsætte sagen udkørende umiddelbart efter afholdelse af mødet i fogedretten. De foreslåede ændringer i opgavefordelingen mellem retsafdelingerne og fogedretterne vil således medføre, at retsafdelingerne i

højere omfang end hidtil vil skulle foretage retsmøderne udkørende. Der er ingen videre tradition herfor.

Det har tilsvarende været en fordel, at sagerne om forbud og beslaglæggelse blev behandlet sammen i de tilfælde, hvor rekvirenten anmoder om, at sagen foretages, uden at rekviritus forinden underrettes. Dette har typisk drejet sig om sager, hvor der har været en begrundet frygt for, at rekviritus ville bortfjerne effekter, lagerbeholdning o.lign. Med den foreslåede § 347 g, stk. 4, er der hjemmel til, at midlertidige afgørelser om forbud og påbud kan afgøres, uden at rekviritus forinden er blevet underrettet herom. Nedlæggelse af et forbud i et retsmøde, som rekviritus ikke er blevet indkaldt til, og hvor rekviritus ikke efterfølgende er kommet til stede (f.eks. under en udkørende forretning), og som ikke efterfølges af en beslaglæggelse, forekommer meningsløs. Et sådant forbud skal efterfølgende forkyndes, og man vil kunne risikere, at fogedretten anmodes om hjælp til at håndhæve et forbud, som rekviritus (endnu) ikke er bekendt med. Fogedretten har derfor hidtil haft den praksis, at sager, hvor betingelserne for at foretage sagen uden forudgående underretning er opfyldt, foretages udkørende. Fogedretten får derved mulighed for at tage samlet stilling til spørgsmålet om forbud og beslaglæggelse. Med de foreslåede bestemmelser i § 347 g, stk. 4, og § 347 m, stk. 1, 2. pkt., bliver der mulighed for, at retsafdelingen træffer afgørelse om forbud i et retsmøde, hvor rekviritus ikke er til stede, og hvor denne ikke er blevet indkaldt til, og derefter henviser spørgsmålet om beslaglæggelse til fogedretten. Fogedretten vil herefter skulle gennemføre beslaglæggelsen efter reglerne i kapitel 57, uden mulighed for at tage stilling til rekviritus nu fremkomne (berettigede) indsigelser mod forbuddet. En sådan fremgangsmåde forekommer retssikkerhedsmæssig betænkelig.

Selve henvisningen og proceduren i forbindelse dermed vil endvidere give mindst nogle dages forsinkelse, ligesom begæringer om fogedrettens bistand til håndhævelse jo først kan fremsættes efter, at der er truffet afgørelse i civilretten. Dette giver også en forsinkelse på mindst et par dage, hvilket skal ses i forhold til, at man nu kan fremsætte begge begæringer samtidigt til samme afdeling.

Herudover bemærker Dommerfuldmægtigforeningen, at der jævnligt sideløbende begæres forbud og bevissikring. To afdelinger af samme ret skal herefter som følge af forslaget tage stilling til det samme faktum på samme tid. Der kan være risiko for, at der træffes modsatrettede afgørelser, og der kan opstå praktiske problemer, bl.a. med rækkefølgen af afgørelserne.

Som anført i lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 2.7.2 bør det efter Retsplejerådets opfattelse være udgangspunktet, at retsafdelingen selv tager stilling til en anmodning om beslaglæggelse i forbindelse med afgørelsen af spørgsmålet om meddelelse af forbud eller påbud. Retsplejerådet har endvidere anført, at der dog kan tænkes situationer, hvor det vil være uhensigtsmæssigt at skulle behandle spørgsmålet om beslaglæggelse samtidig med spørgsmålet om meddelelse af forbud eller påbud. Her tænkes f.eks. på tilfælde, hvor en stillingtagen til spørgsmålet om meddelelse af forbud eller påbud vil blive unødigt forsinket, hvis denne skal afvente en stillingtagen til spørgsmålet om beslaglæggelse, således at der kan træffes samtidig afgørelse om spørgsmålene. Som eksempel kan nævnes tilfælde, hvor der er berammet et møde på rettens kontor til behandling af en anmodning om meddelelse af forbud eller påbud. Efter mødet er berammet, fremsættes der en anmodning om beslaglæggelse, som det tidsmæssigt ikke vil være muligt at tage stilling til på det berammede møde, idet en stillingtagen til spørgsmålet om beslaglæggelse nødvendiggør en udgående forretning til det sted, hvor godset, som ønskes beslaglagt, befinder sig. Hvis spørgsmålet om meddelelse af forbud eller påbud og spørgsmålet om beslaglæggelse skal behandles samtidig, vil det således være nødvendigt at udsætte afgørelsen om meddelelse af forbud eller påbud. Da en sådan forsinkelse af meddelelsen af et forbud eller påbud vil kunne være uheldig af hensyn til rekvirentens interesse i at sikre sin rettighed hurtigst muligt, bør retten – efter rekvirentens begæring – efter Retsplejerådets opfattelse have mulighed for at træffe afgørelse om meddelelse af forbud eller påbud, og i stedet henvise spørgsmålet om beslaglæggelse til efterfølgende særskilt afgørelse. Det foreslås, at den efterfølgende behandling i så fald skal foretages af fogedretten – også hvor sagen om selve forbuddet eller påbuddet er behandlet ved Sø- og Handelsretten. Hvis en anmodning om beslaglæggelse eller bistand til opretholdelse af forbuddet eller påbuddet fremsættes efter, at retten har meddelt forbud eller påbud, bør sådanne spørgsmål efter Retsplejerådets opfattelse afgøres af fogedretten. Justitsministeriet er enig i Retsplejerådets overvejelser, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed, jf. pkt. 2.7.3 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget.

2.9. Bevissikring

Sø- og Handelsretten tiltræder, at bevissikringssager undergives særskilt behandling i fogedretten, og retten vil være indstillet på at følge anbefalingen om at koordinere behandlingen af en forbudssag i Sø- og Handelsretten med en bevissikringssag i fogedretten. Sø- og Handelsretten peger dog på muligheden for, at lovforslaget ændres, således at der åbnes mulighed

for, at SØ- og Handelsretten også kan behandle sager om bevissikring i forbindelse med en forbuds- eller påbudssag, hvis det findes hensigtsmæssigt.

SØ- og Handelsretten lægger endvidere til grund, at prøvelsen af fogedrettens afgørelser i bevissikringssager fortsat vil kunne inddrages i en civil sag anlagt i SØ- og Handelsretten.

Herudover bemærker SØ- og Handelsretten til forslaget til retsplejelovens § 347 a, stk. 3, at der kan tænkes en række situationer, hvor det både vil være forsvarligt og hensigtsmæssigt, at retsafdelingen i forbindelse med behandlingen af en sag om forbud eller påbud tager stilling til en begæring om bevissikring, i hvert tilfælde for så vidt angår spørgsmålet om, hvorvidt betingelserne er opfyldt. Gennemførelsen af selve bevissikringssagen på grundlag af kendelsen fra byrettens retsafdeling eller SØ- og Handelsretten kunne derefter overlades til den stedlige fogedret, jf. retsplejelovens kapitel 57 a. En sådan ordning vil reelt forfølge de samme hensyn som den foreslåede kompetence for retsafdelingen i forslagets § 347 m om beslaglæggelse.

Advokatrådet foreslår – på linje med **Danske Advokater, ADIPA, DI, FIR og Lif** – at SØ- og Handelsretten gives kompetence til at behandle bevissikringssager i situationer, hvor dette skønnes hensigtsmæssigt, bl.a. i komplicerede patentsager. Da kombinerede bevissikrings- og forbudssager typisk indledes med bevissikringsdelen, er det i sagens natur i konteksten af bevissikringsdelen, at krænkelsspørgsmålet kommer først til bedømmelse. Rammerne for bedømmelsen er vanskelige, idet sagens forelæggelse og procedure oftest sker på den potentielle krænkens adresse uden forudgående varsel. Den uvarslede proces udfordrer selvsagt den potentielle krænkens retssikkerhed. Dette synes med fordel at kunne søges balanceret af, at processen forestås af en domstol med speciale i patentsager. En opdeling mellem fogedret og SØ- og Handelsret vil være uhensigtsmæssigt i de i praksis ret almindelige situationer, hvor en tvist indledes med foretagelse af bevissikring, og hvor der på selve dagen for bevissikringen begæres nedlagt fogedforbud. I sådanne situationer vil det være uhensigtsmæssigt at lade en fogedret håndtere bevissikringsforretningen for senere samme dag og på samme adresse at lade SØ- og Handelsretten foretage den reelt accessoriske fogedforbudsforretning, herunder beslaglæggelse.

Når det gælder spørgsmålet om, hvorvidt procesordningen også burde ændres for så vidt angår sager om arrest og bevissikring – således at kompetencen til at behandle sådanne sager ligeledes blev flyttet fra fogedretten til retsafdelingen – kan Justitsministeriet tilslutte sig Retsplejerådets overvejelser herom (betænkningen side 77 ff). Justitsministeriet finder således ligesom Retsplejerådet ikke grundlag for at foreslå en sådan ændring i procesordningen.

Selv om lovforslaget i overensstemmelse hermed indebærer, at kompetencen til at anvende de nævnte retsmidler fremover ikke vil være samlet i fogedretten, vil der dog ikke være noget til hinder for, at sådanne anmodninger også fremover vil kunne behandles i samme møde. Hvis forbudssagen bliver behandlet i byretten, vil den pågældende dommer i så fald blot skulle varetage flere funktioner, idet den pågældende vil skulle optræde som foged i relation til anmodningen om bevissikring og som dommer i retsafdelingen i relation til anmodningen om meddelelse af forbud eller påbud. Det bør som anført af Retsplejerådet i givet fald påhvile den pågældende (by)ret at sørge for, at retten beklædes af en person, der er tilstrækkeligt kompetent til at behandle den eller de omhandlede anmodninger. Hvis forbudssagen bliver behandlet i Sø- og Handelsretten, må der ske en koordinering med vedkommende fogedret, hvis det vil være hensigtsmæssigt, at der samtidig med Sø- og Handelsrettens behandling af forbudssagen ønskes foretaget en bevissikring.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.1.3 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget.

2.10. Efterfølgende retssag ("hovedsagen")

Sø- og Handelsretten lægger i lyset af, at der ikke er foreslået ændringer i retsplejelovens § 225 eller § 227, til grund, at en part i medfør af § 225, stk. 3, vil kunne kræve sagen om den rettighed, der påstås krænket, henvist til Sø- og Handelsretten, uagtet at afgørelsen om forbud eller påbud er truffet af en byrets retsafdeling. Antages dette ikke, vil Sø- og Handelsrettens stilling som specialdomstol kunne blive udhulet, og retsstillingen for de sagsøgte, som ønsker inddragelse af Sø- og Handelsrettens særlige kompetence, vil blive væsentligt forringet. Tilsvarende betragtninger gør sig gældende for så vidt angår henvisningsreglen i § 227. Det bemærkes endvidere, at det fremgår af den foreslåede § 347 o, stk. 1, at den i første punktum omhandlede civile sag ifølge stk. 1, sidste punktum, skal anlægges ved den ret, som har behandlet anmodningen om forbud eller påbud.

Gennemføres dette forslag, vil det indebære en indskrænkning af Sø- og Handelsrettens og i visse tilfælde landsretternes saglige kompetence. Det foreslås derfor, at det som et nyt sidste punktum i lovforslagets § 347 o, stk. 1, tilføjes, at § 225, stk. 2 og 3, § 226 og § 227 finder tilsvarende anvendelse.

Advokatrådet og **FIR** anfører ligeledes, at det bør klargøres, at §§ 225 og 227 finder anvendelse, idet Sø- og Handelsretten bør sikres saglig kompetence i hovedsagen uanset, om det er Sø- og Handelsretten eller en byret, som har truffet afgørelse i relation til det foreløbige retsmiddel.

Justitsministeriet har i lyset af hørings svarene i den foreslåede § 425, stk. 1 (§ 347 o i betænkningens lovudkast), tilføjet, at sagen om den rettighed, der påstås krænknet, også kan anlægges ved Sø- og Handelsretten efter bestemmelsen i § 225, stk. 2. Det er endvidere tilføjet i den foreslåede bestemmelse, at hvis sagen anlægges ved en byret, kan byretten henvise sagen til behandling ved Sø- og Handelsretten efter bestemmelserne i retsplejelovens § 225, stk. 3, og § 227, eller til behandling ved landsret efter bestemmelsen i § 226.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 1, nr. 7 (forslag til retsplejelovens § 425) og pkt. 2.9.3 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget.

Danske Advokater anfører, at det ikke er helt klart ud fra ordlyden af den foreslåede § 347 o, stk. 1, hvad hovedsagen nærmere skal angå, og hvad der nærmere skal prøves.

En ændring af procesordningen, således at kompetencen til at meddele forbud (og efter forslaget også påbud) flyttes fra fogedretten til retsafdelingen, indebærer som anført af Retsplejerådet at en egentlig justifikationssag, hvor der tages stilling til, om forbuddet er lovligt meddelt, fremover vil være overflødig. Der vil derimod fortsat være behov for en endelig afklaring af, om den rettighed, som har givet anledning til forbuddet eller påbuddet, også rent faktisk består.

I overensstemmelse med Retsplejerådets forslag indebærer lovforslaget derfor, at der skal gælde et krav om, at den part, der har anmodet om forbud eller påbud, inden to uger efter, at der er truffet endelig afgørelse om at meddele forbud eller påbud, skal anlægge eller indlede sag om den rettighed, der påstås krænknet, medmindre sådan sag allerede er anlagt ved en

dansk eller udenlandsk domstol eller er indledt ved en voldgiftsret. Der henvises til pkt. 2.9.2 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget.

FIR anfører, at der for så vidt angår fristen for at anlægge hovedsagen, jf. forslaget til § 347 o, er forskellig praksis i udlandet for, hvornår en sag anses for anlagt. Det bør derfor nærmere præciseres, hvad der med menes med ”anlægges eller indledes” i den foreslåede bestemmelse.

Justitsministeriet kan tilslutte sig den formulering, der er foreslået af Retsplejerådet, og finder derfor ikke anledning til at præcisere, hvornår en sag er anlagt eller indledt, da dette spørgsmål må afgøres i de enkelte (forskellige) tilfælde.

2.11. Bortfald eller ophævelse af et forbud eller påbud

Danske Advokater bemærker, at der indføres en form for nyt institut, nemlig en sag om ophævelse af forbud eller påbud, der tilsyneladende kan versere sideløbende med hovedsagen og en eventuel kæresag, og at behovet for at indføre et sådant nyt institut ikke synes helt klart. Ordlyden af § 347 p, stk. 5, sammenholdt med § 347 p, stk. 2, nr. 3, synes i øvrigt at medføre, at forbud eller påbud ikke ophæves automatisk, hvis der ikke anlægges hovedsag efter § 347 o rettidigt.

IT-Politisk Forening anfører, at når først en hjemmeside er blokeret, er der ingen, som regelmæssigt holder øje med, om betingelserne for blokering fortsat er til stede. Det er meget tænkeligt, at internetudbyderen kan få sagen genoptaget ved den fogedret, som har nedlagt det oprindelige forbud, men det kan ifølge foreningens opfattelse ikke forventes, at internetudbyderne påtager sig denne opgave, da de reelt ikke er part i sagen. Det fremgår flere steder af betænkningen, at retten kan ophæve forbuddet på baggrund af omstændigheder, der er indtruffet efter forbuddets nedlæggelse. Det er uklart, om en ændring af indholdet på en hjemmeside falder ind under denne regel, og selv hvis det gør, har dette en meget begrænset praktisk betydning, da ingen holder øje med dette. Blokering af information på internettet er et meget vidtgående skridt, og at hvis denne mulighed ønskes til stede, skal det også sikres, at blokeringen omgående ophører, når det oprindelige grundlag for blokeringen ikke længere er til stede.

Det følger af de gældende regler i retsplejeloven, at fogedforbud (alene) bortfalder, hvis forbuddet er ophævet i justificationssagen eller ved dommen vedrørende fordringen, når ankefristen er udløbet, medmindre anke

er iværksat eller andet er bestemt i dommen, jf. retsplejelovens § 648, stk. 1, jf. § 637. I (alle) andre tilfælde skal forbuddet ophæves af fogedretten, herunder i de tilfælde hvor fordringshaveren undlader at anlægge arrest-sag eller sag vedrørende fordringen, jf. retsplejelovens § 648, stk. 1, jf. § 638.

Justitsministeriet kan tilslutte sig Retsplejerådets forslag om, at det fortsat skal være sådan, at et forbud (og efter forslaget også et påbud) alene skal bortfalde (automatisk) i de tilfælde, hvor der er afsagt dom i sagen om den rettighed, der påstås krænket, og anke ikke er iværksat inden ankefristens udløb, eller en rettidigt iværksat anke senere er frafaldet, eller andet er bestemt i dommen, jf. forslaget til retsplejelovens § 426, stk. 4 (§ 347 p i betænkningens lovudkast). Det er dog præciseret i bemærkningerne til den foreslåede § 426, det klare udgangspunkt vil være, at et forbud eller påbud skal ophæves, når der indgives begæring herom, og betingelserne herfor i øvrigt er opfyldt.

For så vidt angår spørgsmålet om tredjemands adgang til at anmode om at få ophævet et forbud eller påbud bemærkes det, at det fremgår af forslaget til retsplejelovens § 426, stk. 5 (§ 347 p i betænkningens lovudkast), at anmodning om ophævelse af et forbud eller påbud indgives skriftligt til den ret, der har behandlet anmodningen om forbud eller påbud i 1. instans. Efter Justitsministeriets opfattelse kan en sådan anmodning indgives af parterne i sagen (om forbud eller påbud) eller af en tredjemand, der har en retlig interesse i sagen (om forbud eller påbud), jf. herved også forslaget til retsplejelovens § 420 (§ 347 j i betænkningens lovudkast) om tredjemands adgang til at indtræde i sagen. En retlig interesse i sagens udfald vil bl.a. efter omstændighederne kunne foreligge, hvis tredjemand er ejer af en hjemmeside, der er blokeret ved det nedlagte forbud eller påbud.

2.12. Inhabilitet

Sø- og Handelsretten er enig i, at der i de tilfælde, hvor en forbuds- eller påbudsafgørelse ikke præjudicerer afgørelsen i den civile sag, samt i de tilfælde hvor forbuds- og påbudssagen og den civile sag behandles samtidig i medfør af retsplejelovens § 254, kan være forbundet betydelige ressourcemæssige besparelser ved at lade samme dommer (dommere) og eventuelt også sagkyndige medlemmer behandle sagen. Selv i tilfælde hvor der til behandlingen af den civile domssag må sættes et nyt ”hold”, vil der i Sø- og Handelsrettens sager være ressourcemæssige besparelser forbundet med, at retten sættes med såvel juridiske dommere som sagkyndige med-

lemmer med betydelig rutine på det pågældende retsområde. Det må endvidere antages, at det kvalitetsløft, der tilføres forbuds- og påbudssagerne, også i de tilfælde, hvor den civile domssag behandles af andre dommere, vil lette behandlingen af denne sag.

Advokatrådet finder, at der kan være et habilitetsproblem i de tilfælde, hvor hovedsagen først anlægges efter forbudssagen. Hvis en dommer har taget stilling til et forbud (påbud), vil denne stillingtagen, uanset dommerens vurdering af bevisernes styrke, have indflydelse på dommerens habilitet under en senere hovedsag. Herudover kan domstolene af ressourcemæssige grunde blive motiveret til alene at anse en hævdet ret for ”sandsynliggjort” (ikke ”godtgjort”), da dette så ikke medfører inhabilitet under hovedsagen. Dette afføder et reelt uhjemlet krav om sikkerhedsstillelse i situationer, hvor retten reelt er godtgjort.

Voldgiftsinstituttet kan ikke tilslutte sig Retsplejerådets overvejelser om habilitetsvurderingen. En dommer bør ikke kunne udtale sig om sandsynligheden for, at en part får medhold i en konkret sag uden at blive inhabil. Dette svarer til retsstillingen inden for international voldgift, hvor den almindelige regel er, at en voldgiftsdommer er inhabil, når denne har taget stilling til en forudgående anmodning om at anordne foreløbige retsmidler.

For så vidt angår spørgsmålet om inhabilitet kan Justitsministeriet tilslutte sig Retsplejerådets overvejelser herom (betænkningen side 86 ff). Som anført af Retsplejerådet, skal retsplejelovens regler om speciel inhabilitet anvendes således, at Danmarks forpligtelser efter Den Europæiske Menneskerettighedskonvention overholdes. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har ofte og ikke mindst i straffesager behandlet klager over, at dommere har medvirket ved pådømmelsen af en sag, som de på en eller anden måde tidligere har beskæftiget sig med. Det forhold, at en dommer, der skal træffe afgørelse i en sag, forud for sagens indbringelse for domstolene eller for hovedforhandlingen har truffet visse afgørelser vedrørende den samme sag, indebærer ikke i sig selv, at der er berettiget tvivl om dommerens upartiskhed. Det afgørende er karakteren og omfanget af de foranstaltninger, som dommeren har truffet forud for hovedforhandlingen. Hvis en dommer reelt har taget stilling til tvistens genstand på et tidligere tidspunkt, vil dommeren ikke kunne behandle tvisten på et senere tidspunkt. Den omstændighed, at en dommer har medvirket ved meddelelse af et forbud (påbud) kan derfor i sig selv ikke føre til, at dommeren ikke kan deltage i behandlingen af sagen om den rettighed, der påstås at være

krænket. Afgørende må i stedet være, om dommeren i forbindelse med afgørelsen om forbuddet (påbuddet) har truffet sin afgørelse på en sådan måde, at vedkommende kan siges allerede reelt at have taget stilling til den pågældende rettighed og dermed præjudiceret den endelige afgørelse. Er dette tilfældet f.eks. derved, at dommeren reelt har givet udtryk for, at den, der ønskede forbuddet (påbuddet), har den ret, der søges beskyttet ved forbuddet (påbuddet), kan vedkommende dommer ikke medvirke ved den senere behandling og afgørelse om den rettighed, der påstås krænket. Det afgørende er, hvordan dommeren har formuleret præmisserne i den midlertidige afgørelse.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.11.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

2.13. Appelmuligheder

Østre Landsret anfører, at Østre Landsrets funktion som appelinstant for Sø- og Handelsrettens afgørelser vil medføre en merbelastning af landsretten, hvilket vil kunne forlænge de i forvejen lange sagsbehandlingstider i landsretten.

Sø- og Handelsretten tilslutter sig forslaget om, at Sø- og Handelsrettens afgørelser skal kunne kæres til Østre Landsret, uanset rettens afgørelser i de civile sager kan indbringes direkte til Højesteret.

Byretterne og Dommerfuldmægtigforeningen anfører, at det i lyset af Retsplejerådets forslag om, at en samtidigt fremsat anmodning om bevissikring og forbud kan behandles samlet, ikke forekommer hensigtsmæssigt, at kærefristerne er forskellige.

ADIPA og FIR opfordrer til, at kæresagerne i Østre Landsret samles i en enkelt eller to afdelinger af landsretten med henblik på at opnå specialisering også i kæresagerne.

I lyset af høringssvarene foreslås det med lovforslaget, at kærereglerne i kapitel 53 (om appel af fogedrettens afgørelser) – med den modifikation at Sø- og Handelsrettens afgørelser i sager om midlertidige afgørelser om forbud og påbud skal kæres til Østre Landsret – skal finde tilsvarende anvendelse ved kære af midlertidige afgørelser om forbud og påbud. Herved sikres der overensstemmelse i kærereglerne i forhold til navnlig kære af fogedrettens afgørelser i bevissikringsager (retsplejelovens kapitel 57 a).

Det bemærkes herved, at der i sager om krænkelse af immaterielle rettigheder mv. ofte vil være spørgsmål om (prøvelse af) både forbud og bevis-sikringsskridt.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 7 (forslag til retsplejelovens § 427) og pkt. 2.13.3 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget.

2.14. Øvrige forslag

Byretterne og Danske Advokater peger på, at der i betænkningen ikke er taget stilling til, hvordan sager om midlertidige afgørelser om forbud og påbud skal behandles retsafgiftsmæssigt.

Der er i lovforslaget indsat konsekvensændringer af reglerne om retsafgift i fagedforbudssager, således at de gældende regler foreslås videreført i forhold til de nye sager om forbud og påbud. Lovforslaget tilsigter således ikke en ændring af retsafgifterne for forbud ud over, at reglerne om afgift foreslås udvidet til også at omfatte påbud. Der henvises i den forbindelse til lovforslagets § 2 og de specielle bemærkninger hertil.

Voldgiftsinstituttet savner nærmere overvejelser om ændring af voldgiftslovens § 17 om voldgiftsrettens kompetence til at anordne foreløbige retsmidler, herunder om adgang til at få et af voldgiftsretten anordnet foreløbigt retsmiddel tvangsfuldbyrdet ved de almindelige domstole. Et kommende lovforslag om midlertidige afgørelser om forbud og påbud bør således også indeholde regler om en ændring af voldgiftsloven, således at reguleringen af voldgiftsrettens kompetence til at anordne foreløbige retsmidler moderniseres og præciseres i overensstemmelse med UN-CITRAL's gældende modellov.

Retsplejerådet behandler som led i kommissoriet om en generel reform af den civile retspleje en række spørgsmål vedrørende tvangsfuldbyrdelse. Efter nogle indledende overvejelser bl.a. om foreløbige retsmidler og lønindeholdelse for private krav afventer Retsplejerådets fortsatte overvejelser om disse spørgsmål som udgangspunkt et arbejde, som foregår i en arbejdsgruppe, som rådet har nedsat til behandling af en række også mere praktisk betonedede spørgsmål om fremgangsmåden ved foretagelsen af de forskellige fagedforretninger. Rådet besluttede dog at færdiggøre sine overvejelser om behandlingen af sager om nedlæggelse af forbud med det forbehold, at senere forslag fra arbejdsgruppen om den praktiske fremgangsmåde ved visse (nuværende) fagedsagers behandling selvsagt også

vil kunne få betydning for spørgsmål i forbindelse med behandlingen af forbudssager.

På den baggrund finder Justitsministeriet det rigtigst at afvente afslutningen af arbejdet med de øvrige spørgsmål om tvangsfuldbyrdelse, herunder andre foreløbige retsmidler end forbud, før der tages stilling til ændring af voldgiftslovens regler om foreløbige retsmidler.

3. Lovforslaget

Det fremsatte lovforslag adskiller sig på følgende punkter fra det lovudkast, der var en del af Retsplejerådets betænkning nr. 1530 om reform af den civile retspleje VII (midlertidige afgørelser om forbud og påbud):

1. Det foreslås at præcisere, at landsretten også kan tiltrædes af to sagkyndige medlemmer i sager om forbud og påbud, hvis afgørelsen i 1. instans også er truffet under medvirken af sagkyndige medlemmer, jf. lovforslagets § 1, nr. 6 (forslag til retsplejelovens § 20, stk. 2, 2. pkt.).
2. Det foreslås, at de foreslåede regler om forbud og påbud indsættes i retsplejeloven i et nyt kapitel 40 i stedet for et nyt kapitel 23 b, jf. lovforslagets § 1, nr. 7 (forslaget til kapitel 40). Paragrafnumrene foreslås i overensstemmelse hermed ændret fra § 347 a-§ 347 t til §§ 411-430.
3. Det foreslås at præcisere i forslaget til retsplejelovens § 412 (lovforslagets § 1, nr. 7), at anmodninger om forbud og påbud kan indgives til en ret, der har saglig kompetence efter § 225, stk. 1 og 2 (Sø- og Handelsretten), og at § 225, stk. 3, finder tilsvarende anvendelse.
4. Det foreslås, at der i den foreslåede § 416 (lovforslagets § 1, nr. 7) henvises til retsplejelovens § 348 i sin helhed og ikke alene stk. 2 i den nævnte bestemmelse.
5. Det foreslås, at det tilføjes i den foreslåede § 417, stk. 4, 2. pkt. (lovforslagets § 1, nr. 7), at bestemmelsen også gælder ved møder afholdt ved Sø- og Handelsrettens hovedtingsted.
6. Det foreslås at tilføje i den foreslåede § 425, stk. 1 (lovforslagets § 1, nr. 7), at sagen om den rettighed, der påstås krænket, også kan anlægges ved Sø- og Handelsretten efter bestemmelsen i § 225, stk. 2. Det

er endvidere tilføjet i den foreslåede bestemmelse, at § 225, stk. 2, § 226 og § 227 finder tilsvarende anvendelse.

7. Det foreslås, at kærereglene i kapitel 53 (om appel af fogedrettens afgørelser) skal finde anvendelse i stedet for kærereglene i kapitel 37 (de almindelige kæreregler i den borgerlige retspleje), jf. den foreslåede § 427 (lovforslagets § 1, nr. 7).
8. Det foreslås at opretholde en særskilt regel om strafansvaret for medvirken til overtrædelse af et forbud (og efter forslaget også påbud) og tredjemands erstatningsansvar, jf. den foreslåede § 430, stk. 2 (lovforslagets § 1, nr. 7).
9. Der er tilføjet konsekvensændringer i retsplejelovens § 587, stk. 3-5 (lovforslagets § 1, nr. 8-10).
10. Der er tilføjet konsekvensændringer af lov om retsafgifter, jf. lovforslagets § 2.
11. Der er herudover foretaget en række redaktionelle ændringer.